

# Sýkingar af völdum nýrrar kórónaveiru 2019 (2019-nCoV)

---

Leiðbeiningar til framlínustarfsmanna í atvinnulífinu



30. janúar 2020



Embætti  
**landlæknis**  
Sóttvarnalæknir

## Efnisyfirlit

Skammstafanir.....	3
Gátlisti framlínustarfsmanna vegna 2019-nCoV .....	3
Fyrstu viðbrögð við grun um 2019-nCoV.....	3
Grundvallarsmitgát.....	3
Eftirlit útsettra .....	4
Sóttþreinsun svæðis þar sem veikur hefur dvalið .....	5
Meðhöndlun búnaðar sem ekki er einnota.....	6

# Skammstafanir

Skammstöfun	Heiti
112	Neyðarlínan, samræmd neyðarsímsvörðun fyrir landið allt
1770	Læknavakt – samræmdur vaktsími heilbrigðisþjónustu
Avd-RLS	Almannavarnadeild ríkislögreglustjóra
nCoV	Öndunarfærasýking vegna nýrrar kórónaveiru
SVL	Sóttvarnalæknir
WHO	World Health Organization - Alþjóðaheilbrigðismálastofnunin

## Gátlisti framlínustarfsmanna vegna 2019-nCoV

**Með framlínustarfsmönnum er sérstaklega átt við alla starfsmenn er veita þjónustu og vinna í nálægð sinna viðskiptavina.**

**Þegar hætta er talin á smiti af völdum kórónaveiru (2019-nCoV) þarf hver starfsmaður að:**

- Þekkja einkenni 2019-nCoV sýkingar og smitleiðir veirunnar.
- Kynna sér leiðbeiningar yfirvalda og viðurkennda verkferla við grun um 2019-nCoV.
- Upplýsa næsta yfirmann ef grunur vaknar um 2019-nCoV hjá viðskiptavini eða starfsmanni.
- Efla sýkingavarnir og beita grundvallarsmitgát (bls. 5).

## Fyrstu viðbrögð við grun um 2019-nCoV

Einkenni líkjast helst influensúsýkingu, hósti, hiti, bein- og vöðvaverkir, þreyta o.s.frv. 2019-nCoV getur einnig valdið alvarlegum veikindum með neðri öndunarfærasýkingum og lungnabólgu, sem koma oft fram sem öndunarerfiðleikar á 4.–8. degi veikinda. Ef grunur um sýkingu af völdum 2019-nCoV vaknar innan fyrirtækis, þarf að hafa samband við heilbrigðisþjónustuna í síma 1770. Þetta númer hefur verið virkjað til að svara fyrirspurnum vegna veikinda allan sólarhringinn og leiðbeina almenningi og ferðamönnum um aðgengi að viðeigandi heilbrigðisþjónustu. Í neyðartilvikum á að hringja í 112, en mikilvægt er að nefna grun um 2019-nCoV.

## Grundvallarsmitgát

Ávallt skal viðhafa grundvallarsmitgát gagnvart öllu fólki, hvort sem það virðist vera veikt eða ekki.

**Í grundvallarsmitgát felst m.a. eftirfarandi:**

- Almenn handhreinsun, þ.e. handþvottur og/eða notkun handspritts.
- **Greiður aðgangur að handþvottaðstöðu og handspritti.**
- Greiður aðgangur að einnota hönskum við notkun við þrif eða aðhlynningu veikra. Hanska á að fjarlægja strax að verki loknu og spritta skal hendur.
- Vera með einnota hanska, plastsvuntu og einnota tusku þegar hreinsa þarf blóð, ælu eða aðra líkamsvessa. Slíkan búnað sem ekki er vitað til að sé sóttmengaður ætti að setja í plastpoka sem síðan er lokað og sá settur í annan plastpoka áður en hann fer í almennt sorp.

## Við veikindi í þjónustufyrirtæki:

- Miðið aðstæður og aðbúnað við einkenni hins veika.
- Kallið eftir aðstoð frá heilbrigðisstofnun ef þörf er á (heilsugæsla/1770/112 eftir atvikum).
- Aðskiljið hinn veika frá öðrum viðskiptavinum/starfsmönnum. Útnefna þarf einn starfsmann sem sinnir hinum veika þar til hann fer af staðnum. Öðrum skal beint frá staðnum þar sem sá veiki er.
- Allir viðskiptavinir/gestir/starfsmenn sem hafa verið í náinni snertingu við hinn veika þennan dag þurfa að skrá sig sem tengilið, með nafni, síma, netfangi og kennitölu ef hún er til. Starfsmaður sem sinnir hinum veika þarf að vera sérstaklega tilgreindur. Næsti yfirmaður þess starfsmanns eða hins veika ef hann er starfsmaður heldur listanum til haga fyrir heilbrigðisþjónustu/sóttvarnalækni. Ekki má gleyma starfsmönnum sem sinna þrifum eftir að sá veiki er farinn af vettvangi.
- Umönnun hins veika þar til viðbragðsaðilar taka við eða hann fer af staðnum:
  - Látið hinum veika í té andlitsgrímu ef slíkt er til og hann þolir að bera hana. Ef gríma er ekki til eða hann þolir ekki að hafa hana fyrir vitunum þarf að sýna honum hvernig hann skuli bera bréfpurrku fyrir vitin þegar hann hóstar eða hnerrar. Slíkar þurrkur þarf að setja beint í plastpoka eftir notkun og hreinsa svo hendur.
  - Ef handspritt er á staðnum ætti hinn veiki að hafa greiðan aðgang að því. Ef handspritt er sameiginlegt með starfsmanni sem sinnir hinum veika ætti það að vera með handfrjálsum skammtara. Ef slíkt er ekki í boði ætti starfsmaður að hjálpa hinum veika við notkun þess, annars þarf að hreinsa dælubúnað fyrir notkun starfsmanns og eftir að hinn veiki er farinn af svæðinu (sjá þrif hér að neðan).
  - Tryggið aðgang að sérsalerni fyrir hinn veika.
- Útnefndur starfsmaður liðsinnir hinum veika þar til viðbragðsaðilar taka við.
  - Starfsmaðurinn þarf að hafa mjög greiðan aðgang að handhreinun.
  - Starfsmaðurinn heldur sig í >1 metra fjarlægð frá hinum veika eins og hægt er. Ef hann þarf að koma nær skal hreinsa hendur vel, nota einnota hanska ef þeir eru fánlegir. Ef hósti/hnerri er mjög áberandi getur verið gagnlegt að nota andlitsgrímu á starfsmann líka en aðeins ef hann þarf að vera í miklu návígi við hinn veika.
  - Ef smitefni fer í umhverfið (líkamsvessar) er það þurrkað upp með einnota þurrku, yfirborð þrifið með sápuvatni og síðan strokið yfir það með sóttþreinsandi efni (sjá þrif hér að neðan).

## Eftirlit útsettra

SVL eða umdæmis-/svæðislæknir sóttvarna heldur skrá um þá sem voru útsettir fyrir smiti og veitir frekari upplýsingar um smitgát og hegðun til næstu tveggja vikna. Þeir sem tilheyra þessum hópi skulu fylgja [leiðbeiningum um sóttkví](#). Leiðbeiningarnar eru til á ensku [hér](#).

**Ef í ljós kemur að sá sem viðkomandi átti nán samskipti við, reynist ekki vera með 2019-nCoV sýkingu skal aðgerðum aflétt.**

# Sóttgreinsun svæðis þar sem veikir hefur dvalið

## 1. Búnaður við þrif:

- Verið með einnota hanska, plastsvuntu og einnota tusku þegar hreinsa þarf blóð, ælu eða aðra líkamsvessa frá veikum einstaklingi. Ef mögulegt er á að setja sóttmengaðan búnað í sérmerkta poka („**Sóttmengaður úrgangur**“) og flytja til sorpbrennslu hjá þar til bærum aðila. Ef það er ekki mögulegt ætti að setja hlífðarbúnað í plastpoka sem síðan er lokað og sá settur í annan plastpoka áður en hann fer í almennt sorp.
- Ef hlífðarsvuntur eru ekki fánlegar ætti aðili sem þrífur að fara í steypibað og skipta um fót eftir þríf. Mengaðan fatnað skal setja í plastpoka sem svo er lokað. Þvo má mengaðan fatnað á venjulegan hátt en rétt er að nota hanska þegar hann er settur í þvottavél ef ekki er fánlegur uppleysanlegur poki sem má fara beint í þvottavél.
- Notið klút og sóttgreinsunarefni (Virkon, Oxivir, klórblöndu 500 – 1000 ppm eða etanól/spritt >70%) til að hreinsa yfirborð eftir að sá veiki er farinn af staðnum. Munið eftir sameiginlegum snertiflötum s.s. ljósarofum, hurðarhúnum, vatnskrönum o.þ.h.
- Hanskar sem notaðir eru við þrifin eiga að fara í plastpoka og hendur hreinsaðar. Þegar þeim poka hefur verið lokað á að setja hann í annan poka og hendur hreinsaðar aftur.

## 2. Sóttgreinsun og þrif á svæði sem grunað er að vera mengað af hættulegu smitefni

- Þrifa skal svæðið þar sem hinn veiki dvaldi og nánasta umhverfi áður en opnað er fyrir aðgengi að svæðinu á ný.
- Ekki má nota þrýstiloft, það getur þyrlað smitefni út í andrúmsloftið.
- Hafið tiltækan poka sem merktur er **Sóttmengaður úrgangur eða verið tilbúin að setja ruslapoka með menguðum búnaði í annan, hreinan poka áður en þeim er hent**.
  - Bréfaburrkur eru notaðar til þess að hreinsa upp sýnileg spilliefni. Skiptið um hanska ef á þeim sést mengað efni.
  - Fyrst er þrifið efst og haldið áfram niður á við.** Byrjið á því að dreifa sápualegi yfir svæðið með bréfaburrku eða úðara. Þegar allt svæðið hefur verið þakið sápualegi eru bréfaburrkur notaðar til að þurrka upp og settar í poka sem merkur er **Sóttmengaður úrgangur**. Síðan er allt svæðið þakið pappírþurrkum og vætt í pappírþurrkunum með sóttgreinsefni. Bíðið þann tíma sem leiðbeiningar framleiðanda segja til um og þá eru þurrkurnar fjarlægðar og settar í poka merkur **Sóttmengaður úrgangur**. Að lokum er svæðið skolað með volgu vatni og þurrkað.
- Ef teppi, fatnaður eða annað efni er mikið mengað með blóði eða öðrum líkamsvessum kemur til greina að henda því í poka merktur **sóttmengaður úrgangur**. Pappír og öðrum einnota vörum af svæðinu þar sem hinn veiki dvaldi er einnig hent í poka merktur **Sóttmengaður úrgangur**.
- Á milli svæða skal skipta um þvottaklúta og þeir settir að verki loknu í poka merktur **Sóttmengaður úrgangur**
- Á salerni/baðherbergi sem hinn veiki notaði skal þrifa sérstaklega eftirfarandi:
  - Ljósrofa, hurðarhún og læsingarbúnað
  - Krana og vask
  - Aðliggjandi vegg og borð við vask
  - Baðaðstöðu og blöndunartæki ef við á
  - Að lokun salernissetuna og umhverfi hennar
- Hlífðarbúnaður og hanskar fara að verki loknu í poka fyrir sóttmengaðan úrgang og eigin smitgát beitt (sjá búnaður við þrif).

## Meðhöndlun búnaðar sem ekki er einnota

Á hótelum eða veitingastöðum þar sem sjúklingur hefur notað margnota búnað, s.s. lín og borðbúnað skal hafa í huga:

- Þeir sem þrifa og safna saman búnaði til að þvo hann ættu að lesa „Búnaður við þrif“.
- Við söfnun og þvott **líns** sem mögulega er mengað af líkamsvessum:
  - Æskilegt er að nota einnota hanska og hlífðarsvuntur þegar líni er safnað saman.
  - Líni ætti að safna í plastpoka.
  - Hlífðarsvunta og hanskar fjarlægðir og sett í poka til förgunar (sjá kafla um þrif).
  - Hendur hreinsaðar og nýir einnota hanskar settir upp til að loka línþoka.
  - Hanskar fjarlægðir og hendur hreinsaðar.
  - Línþoki er fluttur beint í þvottahús.
  - Hendur hreinsaðar og hanskar settir upp áður en línþoki er tæmdur í þvottavél.
  - Hanskar fjarlægðir og hendur hreinsaðar.
  - Þvottavél lokað og þvottur hafinn. Nota má venjulegt þvottaefni og hitastig við þvottinn.
- Við söfnun og þrif **borðbúnaðar og annarra áhald** sem hægt er að þvo upp og notuð hafa verið af einstaklingi sem er með grunaða eða staðfesta 2019-nCoV sýkingu:
  - Handhreinun framkvæmd áður en hanskar eru settir upp.
  - Borðbúnaði safnað saman með hanskaklæddum höndum. Ólíklegt er að smitefni ýrist frá borðbúnaði við söfnun hans og ætti því ekki að þurfa svuntu.
  - Ef koma þarf við sameiginleg yfirborð s.s. hurðahúna, lyftuhappa áður en búnaður kemst í þvott skal fjarlægja hanska og hreinsa hendur áður en slík yfirborð eru snert.
  - Líkur á smiti frá borðbúnaði eru hverfandi NEMA ef búnaður er mengaður með líkamsvessum s.s. hráka eða uppköstum. Undir þeim kringumstæðum ætti að forðast að skola búnaðinn með vatni undir þrýstingi þar sem smitefni gæti ýrst framan í starfsmann við þær aðstæður. Heppilegra er þá að skola með lágþrýstu vatni eða leggja í bleyti ef búnaður er of óhreinn til að fara beint í uppþvottavél.
  - Nota skal hanska þar til búnaður hefur verið settur í uppþvottavél ef hún er til staðar en þá skal fara úr hönskum og hreinsa hendur áður en vél er lokað og hún sett í gang. Ef engin uppþvottavél er til staðar má þvo borðbúnað með uppþvottasápu. Handhreinun er framkvæmd eftir að uppþvotti lýkur og hanskar hafa verið fjarlægðir.
- Annan **margnota búnað** s.s. sjónvarpsfjarstýringar, sjónvarpstæki, öryggisskáp, fataskáp o.s.frv. skal þrifa með sápu ef hægt er og svo sótthreinsa yfirborð eins og lýst var á bls. 5.
  - Símaskrá og öðru úr pappír sem er ekki skipt út að jafnaði milli gesta á hótelum o.þ.h. þarf ekki að henda þar sem líftími veirunnar er sennilega mjög stuttur á slíkum yfirborðum (miðað út frá SARS veiru) en ef slíkt er greinilega mengað með líkamsvessum er rétt að farga því.